

Οικονομική κρίση απόρροια τῆς ἠθικῆς

● **Τοῦ Δρ. Χαραλάμπε Μ. Μπούσια**
Μέγα Ὑμνογράφου τῆς τῶν Ἀλεξανδρέων Ἐκκλησίας

Τὸ κατακύλισμα τῶν ἠθικῶν ἀξιῶν ἀπὸ χρόνια τὸ βλέπουμε καὶ ἐφησυχάζουμε. Ἀδιαφοροῦμε ἢ τὸ παραβλέπουμε. Ὁ ἐκφυλισμὸς τῶν ἠθῶν, ἡ ἔκπτωση τῶν ἀνθρωπίνων σχέσεων, ἡ διάλυση τῶν οἰκογενειῶν, ἡ διαρκὴς ἐπιζήτηση τῆς φιληδονίας, ὁ ἐγωκεντρισμὸς καὶ ἡ ὑποτίμηση τοῦ πλησίον, ἡ τρυφηλὴ ζωὴ καὶ ἡ ἐπιβολὴ μας ὡς ὀξυδεκεστέρων τῶν ἄλλων, πάνω στους ὁποίους θέλουμε νὰ πατᾶμε, γιὰ νὰ ἀνερχόμαστε τὴν κλίμακα τῆς κοινωνικῆς καταξίωσης, ἐκλαμβάνεται ὡς ἐξυπνάδα, ὡς

προοδευτικὸ πνεῦμα, ὡς ἐλκυστικὸ πρότυπο. Βλέπουμε, ἀνήμεροι νὰ ἐπέμβουμε, νὰ διασπῶνται καθημερινὰ οἱ ἠθικοὶ φραγμοὶ καὶ νὰ ἐκτροχιάζονται οἱ ψυχικὲς ἀμαξοστοιχίες, αὐτὲς ποὺ νόμισαν ὅτι μποροῦν νὰ τρέξουν μὲ μεγαλύτερη ταχύτητα ἀπ' αὐτή, ποὺ ἐπιτρέπουν οἱ βαθμοὶ ἐλευθερίας τῶν γραμμῶν τους. Ὅμως ἀντίδραση καμιά. Τὰ λόγια τοῦ Ἀποστόλου Παύλου: «Μὴ συσχηματίζεσθε τῷ αἰῶνι τούτῳ» (Ῥωμ. ιβ' 2) καὶ τὸ περίφημο *contra torrentem*, δηλαδή, «ἀντίθετα στὸ ρεῦμα» δὲν βρίσκουν ἀπτήχησι στὶς ψυχές

μας. Όλοι μας, ψόφια ψάρια στις πνευματικές αντιστάσεις, αφήνουμε να μᾶς παρασύρη τὸ ρεῦμα τοῦ ποταμοῦ τῆς σύχρονης εὐμάρειας καὶ καλοζωίας καὶ να μᾶς ξεβράσῃ στὰ ἔλη τῆς δυστυχίας καὶ τῆς αἰώνιας καταδίκης, ὅπου «ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων» (Ματθ. ν' 12).

Κανείς μας δὲν κτυποῦσε μέχρι σήμερα τὸ καμπανάκι τῆς ἐπερχόμενης κρίσεως ἢ, ἂν τὸ κτυποῦσε, ὁ ἦχος του ἦταν τόσο ἄτονος, ποὺ δὲν ἀκουγόταν, δὲν ξυπνοῦσε συνειδήσεις, δὲν αὔξανε τοὺς σφυγμοὺς τῶν καρδιῶν μας. Ἔτσι, ἦρθε ἡ οικονομικὴ κρίση, ὡς ἀπόρροια τοῦ ἀνεξέλεγκτου τρόπου ζωῆς μας, τῶν σύγχρονων κοινωνιῶν, αὐτῶν ποὺ δὲν πιστεύουν ὅτι «οὐκ ἔχομεν ὄψε μένουσαν πόλιν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν ἐπιζητοῦμεν» (Ἐβρ. ιγ' 14). Οἱ ὑλιστὲς πέρασαν καλὰ τὸ μήνυμα ὅτι ἐδῶ εἶναι ἡ κόλαση, ἐδῶ καὶ ὁ παράδεισος. Οἱ νόμοι τοῦ Θεοῦ παραθεωρήθηκαν, ὡς νόμοι χωρὶς ἀξία. Ἡ εὐπειθία καὶ ἡ ὑπακοὴ ξηλώθηκαν. Λησμονήσαμε ὅτι ὁ Ἀδὰμ ἐκδιώχθηκε ἀπὸ τὸν Παράδεισο γιὰ τὴν παρακοή του. Ποῦ ὑπακοὴ στὶς ἡμέρες μας; Ποῦ πειθαρχία; Ποῦ οἰκογενειακὴ γαλήνη; Ποῦ εὐπειθία τέκνων; Ἔτσι ἦρθε ἡ οικονομικὴ κρίση! Ἦρθε, γιὰ νὰ μᾶς κἀνῃ νὰ ξυπνήσουμε ἀπὸ τὸν λήθαργο τοῦ ὠχαδελφισμοῦ, τῆς νιρβάνας τῆς καλοπέρας καὶ τῆς ἰσοπέδωσης τῶν ἠθικῶν ἀξιῶν. Ἦρθε, γιὰ νὰ μᾶς κἀνῃ νὰ νοιώσουμε ὅτι πήραμε στραβὸ δρόμο, ποὺ ὀδηγεῖ στὸ πουθενά, στὸ χάος.

Τί θὰ κάνουν τώρα οἱ λαοὶ χωρὶς δανεικά; Πῶς θὰ ἀντιμετωπίσουν οἱ κυβερνήσεις τοὺς ἀνέργους; Ποιὸς θὰ φροντίσει γιὰ τοὺς ἀναξιοπαθοῦντες, ἀφοῦ σὲ λίγο ὅλοι μας θὰ ὑπαχθοῦμε στὴν κατηγορία τους; Τὸ μεγάλο κακὸ τῆς οικονομικῆς κρίσεως μᾶς βρῆκε, γιὰτὶ πιστέψαμε ὅτι μόνοι μας μπορούμε νὰ καταφέρουμε τὰ πάντα. Οἱ «δοκοῦντες ἄρχειν τῶν ἐθνῶν» (Μαρκ. ι' 42) νόμισαν ὅτι μετὴν παγκοσμιοποίηση, μετὴν ἀδικία, μετὴν καταπίεση, μετὴν ἐπίσημη κλοπὴ ἀπὸ τὶς τράπεζες, τοὺς σύγχρονες τελῶνες τοῦ Εὐαγγελίου, μετὴν ἐπιβολὴ τῆς ξενόφερτης διασκέδασης καὶ διατροφῆς θὰ διοικοῦσαν τὴν οἰκουμένη. Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ «χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν» (Ἰωάν. ιε' 5) δὲν τοὺς ἄγγιξε. Σύγχρονη Βαβὲλ ἀναδειχθῆκε ἡ κοινωνία μας, ἡ κοινωνία τῶν ἐθνῶν, ὅπου οἱ ἰσχυροὶ τῆς γῆς ἐπιβάλλουν τὶς ἀπόψεις τους, χωρίζουν τοὺς λαοὺς καὶ τοὺς

κάνουν νὰ μὴν καταλαβαίνουν ὁ ἓνας τὸν ἄλλον. «Ἀντιλήψεις, κυβερνήσεις, γένη γλωσσῶν» (Α' Κορινθ. ιβ' 28).

Ποιοὶ οἱ θῦτες καὶ ποια τὰ θύματα στὴν ἠθικὴ καὶ κοινωνικὴ μας κρίση; Καὶ στὶς δύο περιπτώσεις θῦτες εἶναι οἱ «ἐνδοξοὶ τῆς γῆς», γιὰ τοὺς ὁποίους ὁ προφῆτης Ἡσαΐας, παρακινούμενος ὑπὸ τοῦ συναισθήματος τῆς δικαιοσύνης, εὐχεται στὸ Θεό: «Πρόσθετε αὐτοῖς κακά, Κύριε, πρόσθετε αὐτοῖς κακά, τοῖς ἐνδόξοις τῆς γῆς» (Ἠσ. κστ' 15) δηλαδή, νὰ μὴν ἐπιτρέψει, ὥστε οἱ ἐνδοξοὶ τῆς γῆς, οἱ πλανητάρχες καὶ δυνάστες, ποὺ ἐπιβάλλονται στοὺς λαοὺς μετὰ ἀδικίες καὶ ἄνομη ἰσχύ, νὰ ἐξακολουθοῦν γιὰ πολὺ νὰ ἄρχουν ἐπάνω στὴ γῆ. Θύματα ὅλοι μας, μικροὶ λαοί, ἔθνη ἀνίσχυρα, ἄνθρωποι ἀπλοὶ, ποὺ δυστυχῶς στὴν ἠθικὴ ἐξαθλίωση δὲν ἀντιδράσαμε ἔντονα, γιὰτὶ μωπαζάμε, δὲν βλέπαμε τὸ ἐπέκεινα, τὴν πέραν τοῦ τάφου ζωὴ. Τώρα, ὅμως, ἀντιδροῦμε, γιὰτὶ ἡ γαστέρα ζητᾷ τροφή, νὰ συντηρηθῇ, τὸ σῶμα ἀνέσεις γιὰ νὰ ἀναπαυθῇ καὶ οὐσίες διεγερτικῆς τῶν χαμαί-ζηλων ἐπιθυμιῶν. «Τὸ φρόνημα τῆς σαρκὸς ἔχθρα εἰς Θεόν» (Ῥωμ. ν' 6), τὸ σῶμα μας μετὰ τὶς ἐπιθυμίες του διάκειται ἐχθρικὰ στὸ πνεῦμα.

Τὸ σῶμα ζητᾷ πολλά. Τὸ πνεῦμα ἀρκεῖται στὰ ὀλίγα. Μήπως ἡ οικονομικὴ κρίση εἶναι «παδαγωγὸς εἰς Χριστόν» (Γαλ. γ' 24), γιὰ νὰ μᾶς φέρῃ κοντὰ Του, γιὰ νὰ μᾶς ἐξαναγκάσῃ νὰ ἐλαττώσουμε τὶς ὑπέρμετρες ἐπιθυμίες μας καὶ νὰ αὐξήσῃ τὴν ἐμπιστοσύνη μας σ' Αὐτόν; Μήπως ἡ οικονομικὴ κρίση μᾶς διδάξῃ νὰ ἐγκαταλείψουμε τὴν ἐξωστρέφεια καὶ νὰ ἐπιμείνουμε στὴν πλήρη γνώση τοῦ ἑαυτοῦ μας, αὐτοῦ τοῦ ἄγνωστου, ποὺ μᾶς δανεῖζει τὴν ἀναπνοή, γιὰ νὰ ἀπολαμβάνουμε τὴ ζωὴ, μᾶς δανεῖζει τὴν καρδιά, τὸ αἷμα, τὰ μάτια, ὅλες τὶς αἰσθήσεις, μόνο ὅμως γιὰ νὰ ζοῦμε ὑλικά, καὶ ὄχι πνευματικά, ἀφοῦ τὸν Θεὸ τὸν ἔχουμε βάλει στὸ περιθώριο; Μήπως ἡ οικονομικὴ κρίση μᾶς ἐξαναγκάσῃ νὰ δοῦμε τὴ ζωὴ στὶς πραγματικὲς τῆς διαστάσεις, καί, ἐπιστρέφοντας στὶς ἠθικὲς ρίζες μας, τὴν ἀναδιοργανώσουμε στὸ πρότυπο τοῦ Εὐαγγελίου τῆς ἀγάπης, καὶ ἐπιτύχουμε τοῦ ἐλέους τοῦ πολυεύσπλαχνου Θεοῦ μας, ποὺ ζητᾷ νὰ βρῇ εὐκαιρία, γιὰ νὰ μᾶς σώσῃ, ἀφοῦ «κατακαυχᾶται ἔλεος κρίσεως» (Ἰάκ. β' 13) καὶ θέλει «πάντας ἀνθρώπους σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν» (Α' Τιμ. β' 4); ■

